

Scientific journal
PHYSICAL AND MATHEMATICAL EDUCATION
Has been issued since 2013.

ISSN 2413-158X (online)
ISSN 2413-1571 (print)

Науковий журнал
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНА ОСВІТА
Видається з 2013.

<http://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/>

Сапожников С.В. Деякі аспекти формування дослідницької компетентності студентів закладів вищої освіти України у процесі фахової підготовки. Фізико-математична освіта. 2019. Випуск 3(21). С. 127-132.

Sapozhnikov S. Some aspects of formation of research competence of students of higher education institutions of Ukraine in the process of professional training. Physical and Mathematical Education. 2019. Issue 3(21). P. 127-132.

DOI 10.31110/2413-1571-2019-021-3-019
УДК 378.1:371.134

С.В. Сапожников
Університет імені Альфреда Нобеля, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

АНОТАЦІЯ

Формулювання проблеми. У статті робиться спроба висвітлення та аналізу основних аспектів формування дослідницької компетентності студентів закладів вищої освіти України в процесі фахової підготовки

Матеріали і методи. Аналіз і узагальнення наукових розвідок щодо вирішення проблеми формування дослідницької компетентності з виокремленням основних компонентів науково-дослідної діяльності студентів, термінологічний аналіз для уточнення терміну «дослідницька компетентність».

Результати. У публікації наводяться та аналізуються основні компоненти науково-дослідної діяльності студентів (проектувальний, який передбачає наявність у студента умінь, навичок та здатностей виявляти та формулювати наукові проблеми, визначати об'єкт та предмет дослідження, формулювати мету та гіпотезу дослідження, визначати основні поняття; інформаційний, який передбачає володіння студентами методами збирання даних відповідно до висунутих гіпотез, створення баз емпіричних даних, опрацювання різноманітних першоджерел тощо; аналітико-синтетичний, який передбачає здатність студентів до вибору і використання універсальних та спеціальних методів наукового дослідження, наявність в них розвинутого логічного мислення, творчих здібностей і якостей (інтуїція, здатність до інсайту, відкриття, продуктивного мислення); практичний, який передбачає створення, передавання та упровадження результатів наукового дослідження у практику тощо). Уточнюється поняття «дослідницька компетентність майбутнього фахівця», яку автор розглядає як інтегровану якість (характеристику) особистості, що визначає її готовність і здатність до поетапного розв'язання дослідницьких задач, які виникають у реальних життєвих ситуаціях, у різних сферах діяльності, на основі використання знань та умінь з навчального й життєвого досвіду відповідно до сформованої системи загальнокультурних та професійних цінностей з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання.

Висновки. Формування дослідницької компетентності студентів закладів вищої освіти України у процесі фахової підготовки повинно стати одним з провідних пріоритетів сучасної системи вищої освіти країни, вирішення якого вимагає комплексу заходів як загально педагогічного та дидактико-методичного, так і організаційного характеру.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: дослідницька компетентність, формування дослідницької компетентності, система вищої освіти, професійна підготовка, студенти закладів вищої освіти.

ВСТУП

Постановка проблеми. Першочерговим пріоритетом сучасного навчання і виховання студентів у закладах вищої освіти України є розвиток творчого потенціалу майбутнього фахівця, здатного до перетворення соціуму і побудови нових форм суспільного життя, нестандартного виконання власних професійних функцій. Реалізація цього завдання вимагає від науково-педагогічних працівників сучасних вишів України розуміння методологічних і психолого-педагогічних аспектів навчальної, науково-дослідної та трудової діяльності, логіки навчальних дій з розвитку продуктивних здібностей особистості студента.

При цьому формування майбутнього фахівця передбачає, насамперед, опору на саморозвиток задатків і творчого потенціалу індивіда, що вимагає створення для цього відповідних умов (В. Андреев), що забезпечують отримання нового знання, його збереження і використання за функціональним призначенням, яке не вичерпується тільки пізнавальним аспектом (Андреев, 1981). Природно, що організація професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти України має будуватися не тільки за логікою предмета, а й за логікою майбутньої фахової діяльності.

Отже, необхідною умовою якісної підготовки студентів у закладах вищої освіти України є формування здатності до науково-дослідницької діяльності. Дослідницький характер навчання забезпечує високий рівень самостійності,

створює умови для співпраці, співтворчості викладача і студентів, сприяє формуванню останніх навичок самостійної пізнавальної активності.

На жаль, змістовий компонент вітчизняної вищої школи сьогодні більш зорієнтований на формування у студентів у закладах вищої освіти України застарілого стереотипу очікування "батьківської опіки" з боку держави і суспільства. Це є однією з причин відсутності у випускника вишу мотивації і здатності до активної власної професійної діяльності, неспроможності до адекватної самооцінки і самореалізації. Водночас інтенсивний розвиток сучасних технологій, авторських шкіл, альтернативних інформаційно-комунікативних систем вимагає підготовки фахівця дослідницького характеру, активного, здатного до наукового пошуку, як основи його професійного саморозвитку і самореалізації. Крім того, аналіз наукових першоджерел довів, що феномен „дослідницька компетентність” не завжди однозначно трактується. Так, на думку, як вітчизняних (Б. Андрієвський, В. Бондар, В. Галузинський, М. Євтух, С. Гончаренко, Л. Коржова, О. Рудницька), так і зарубіжних (Л. Андреева, Р. Горохова, І. Зверев, Н. Нікандров, Д. Турсунов) науковців, формування дослідницьких умінь майбутніх фахівців стає одним з провідних пріоритетів сучасної системи вищої освіти, вирішення якого вимагає комплексу заходів як загально педагогічного та дидактико-методичного, так і організаційного характеру.

Таким чином, сьогодні, не зважаючи на значну кількість досліджень цього напрямку, залишаються актуальними питання щодо чіткого розуміння процесу формування дослідницьких компетентностей студентів у закладах вищої освіти України.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні аспекти інтеграції навчальної та дослідницької діяльності студентів у закладах вищої освіти України стали предметом досліджень низки педагогів-дослідників, які розкрили:

- дидактичні умови організації дослідницького підходу в навчанні (П. Лузан, В. Андреев, А. Дьомін, В. Беспалько, М. Князян, Є. Кулик, Н. Гловин, В. Кулешова, О. Рогозіна);
- дидактичні аспекти організації та тенденції розвитку лабораторного практикуму з фундаментальних дисциплін (Ю. Леонов, С. Гуревич, І. Осипова, А. Кузнецов, О. Горбань та Ю. Висоцький);
- умови розвитку творчого мислення та формування дослідницьких умінь під час лабораторного практикуму (Л. Гольдін, К. Кортнев, Л. Кравченко, М. Алексєєв);
- особливості впровадження віртуальних лабораторій в лабораторний практикум вищих навчальних закладів (О. Чорний, Д. Родькін, С. Обухов, А. Васильєв, І. Саприкін, І. Пономарьов, А. Соловов, Б. Краус);
- теоретичні засади організації та формування дослідницьких умінь за допомогою інформаційно-комунікативних технологій (С. Раков, Ю. Триус, О. Каневська, Т. Сидоренко);

Мета статті. Головна мета цієї роботи – висвітлити та проаналізувати деякі аспекти формування дослідницької компетентності у студентів закладів вищої освіти України у процесі фахової підготовки

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ІХ ОБГОВОРЕННЯ

Українське суспільство сьогодні перебуває на етапі криз, соціальної напруженості та невизначеності, хаотичності подальшого розвитку. На фоні наростаючої відчуженості у стосунках між людьми, змінюється і свідомість сучасної дитини, її сприйняття навколишнього світу, психологія поведінки. У зв'язку з цим для української системи освіти окреслились чотири основні *виклики часу*, які прямо чи опосередковано впливають на її стан і перспективи розвитку, серед яких:

- *глобалізація* (бізнес без кордонів, відкрита освіта, жорстка конкуренція на ринку праці і володіння джерелами енергії);
- *демографічна криза* (зменшення людських ресурсів, старіння населення, відтік здібної молоді) вимагає пошуку шляхів оптимізації якості освіти, ефективного використання освітнього і виробничого потенціалів;
- *інновації* в науково-технічній сфері (ІКТ, нанотехнології, біотехнології тощо) зумовлюють потреби швидких і науково обґрунтованих змін у змісті і методиках навчання; формування у людей здібності навчатися впродовж життя;
- *швидкість і частота комунікацій* у різних сферах суттєво змінюють навчальне, культурне середовище, інформаційний і зокрема освітній простір країни” (Савченко, 2011).

Стає очевидним, що розв'язання вищезазначених глобальних проблем сталого розвитку нашої країни безпосередньо пов'язані з пошуком нових візрів змісту та форм вищої освіти, що орієнтовані на формування моделі якісної підготовки конкурентоспроможних на світовому ринку праці фахівців на основі професійних стандартів компетентності.

У зв'язку з цим завдання вдосконалення організації навчального процесу в підготовці майбутніх фахівців, формування їх професійних компетентностей, висувається в якості пріоритетного напрямку як програми подальшого розвитку системи вищої освіти України, так і становлення нової освітньої парадигми країни.

Невизначеність сучасного постіндустріального суспільства зумовлює необхідність підготовки універсальних робітників, які володіють узагальненими засобами виконання професійних функцій, мають „портфель компетенцій” і професійно значущі якості (Зеер, 2007).

Якісна освіта розглядається нами сьогодні як ефективний інструмент протистояння викликам часу у вимірі продукування конкурентоспроможних висококваліфікованих фахівців, що володіють необхідними *кваліфікаціями та компетентностями*.

Завдяки тому, що в останні роки з'явилася низка дидактичних праць з теорії навчання, відбулося упорядкування термінологічного поля компетентнісного підходу. Зокрема, в українській дидактиці вже є чіткі, однозначні тлумачення базових понять компетентнісного підходу: *компетентність, ключова компетентність, предметна компетентність і компетенції*. Тому, сьогодні, не слід до них щось додавати чи імпровізувати, треба ними грамотно користуватися, а новизну виявляти у їх проекції на об'єкт і предмет нашого дослідження – *формуванні дослідницької компетентності майбутніх фахівців у системі вищої освіти України*.

Наведемо трактування термінів вітчизняних і зарубіжних науковців, які виступають у контексті компетентнісного підходу: *компетентність* – загальні або ключові вміння, базові вміння, фундаментальні шляхи навчання, ключові кваліфікації, кроснавчальні вміння або навички, ключові уявлення, опори або опорні знання (визначення Міжнародної комісії Ради Європи); *компетентність* – спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу; набір знань і навичок, що дають можливість особистості ефективно здійснювати діяльність або виконувати такі функції, за допомогою яких досягаються певні стандарти в обраній професії або виді діяльності (визначення Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення й освіти) (Овчарук, 2003)]; *компетентність* – змістовне узагальнення теоретичних та емпіричних знань, представлених у формі понять, принципів, смислоутворюючих положень (Е. Зеєр); *компетенція* – узагальнений спосіб дій, які забезпечують продуктивне виконання професійної діяльності (Зеєр, 2007); *компетенція* – інтегрований результат навчання, який виражається у здатності суб'єкта ефективно використовувати внутрішні та зовнішні ресурси для виконання професійної діяльності відповідно до встановлених вимог (Зеєр, 2007).

Отже, аналіз наведених означень понять компетентність і компетенція дають змогу дійти висновку, що у більшості випадків під *компетенцією* розуміють вимогу, норму освітньої підготовки фахівця, а під *компетентністю* – особистісну якість, що вже склалася. Сутність поняття „компетентність” ми розглядаємо у такій трактовці: *компетентність* – інтегрована якість (характеристика) особистості, яка визначає її здатність розв'язувати проблеми та вирішувати різноманітні завдання, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, у різних сферах діяльності, на основі використання знань та умінь з навчального й життєвого досвіду відповідно до сформованої системи загальнокультурних та професійних цінностей.

Аналіз публікацій науковців, предметом наукового пошуку стали різні аспекти підготовки майбутніх фахівців до дослідницької діяльності, засвідчує відсутність єдиного визначення цього поняття. Так, наприклад, Е. Заїр-Бек і Ю. Соляников розділяють назви „дослідницька робота” (форма організації наукового і дослідницького пошуку) і „дослідницька діяльність” (процес, що охоплює всі характеристики діяльності з отримання, обробки й розповсюдження нового знання). Тому „дослідницька діяльність” є більш ширшим поняттям, яке включає „дослідницьку роботу” [6, с. 96].

Відомий науковець В. Загвязінський наголошує, що оскільки навчальний процес завжди за своєю сутністю є *дослідницьким*, необхідно володіти методикою пошукової роботи, що в умовах компетентнісного підходу є одним з основних критеріїв кваліфікації спеціаліста. Дослідницький елемент „... був, є і ще у більшій мірі буде елементом практичної діяльності педагога” (Загвязінський, 1980).

Узагальнюючи погляди на дослідницькі компетентності, що існують в сучасній педагогічній теорії, наведемо декілька підходів до їх визначення. Насамперед, у процесі професійної підготовки наукова діяльність може розглядатися однією з основних видів формування особистісних і професійних компетентностей майбутнього фахівця. Так, на думку В. Городецького, фахова компетентність – це комплекс певних знань, умінь і навичок, які забезпечують володіння конкретною професійною технологією, у тому числі й здійснення дослідно-експериментального пошуку нової інформації (Городецкий, 2008).

В. Лаптев, вважає, що *дослідницька компетентність* має визначатися як одна з ключових характеристик професіоналізму, як невід'ємний компонент загальної і професійної культури майбутнього фахівця, що володіє науковим апаратом теоретичної і практичної професійно-дослідницької діяльності (Лаптев, 2001).

Разом з тим ми уповні погоджуємося з позицією Ю. Соляникова, який *дослідницьку компетентність* представляє через призму ключових, базових і спеціальних компетенцій, які змістовно її наповнюють. Науковець акцентує увагу на тому, в сучасних умовах діяльності закладів вищої освіти ці види компетенцій тісно між собою зв'язані, а їх розмежування може бути лише умовним [6].

Більш широке розуміння поняття „дослідницька компетентність” демонструє Є. Заїр-Бек. Він зосереджує увагу на наявності необхідних знань і сформованості відповідних умінь, здатності до адекватної самооцінки, розвиненості усвідомленої самоефективності, за рішенням завдань у реальному середовищі освіти, мотивації до наукової роботи (Заїр-Бек, 2000).

Таким чином у контексті нашого дослідження *дослідницьку компетентність майбутнього фахівця ми будемо розглядати як інтегровану якість (характеристика) особистості, яка визначає її готовність і здатність до поетапного розв'язання дослідницьких задач, які виникають у реальних життєвих ситуаціях, у різних сферах діяльності, на основі використання знань та умінь з навчального й життєвого досвіду відповідно до сформованої системи загальнокультурних та професійних цінностей з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання.*

Переважаюча більшість дослідників стверджує, що науково-дослідна діяльність спрямована на одержання суспільно значущих нових знань про певні об'єкти, процеси або явища і має у своєму процесі певні етапи (стадії): *етап планування (проектування) дослідження, етап застосування методів до об'єкта дослідження з метою отримання потрібних результатів, етап формулювання та інтерпретації результатів дослідження.*

Таким чином, сама по собі науково-дослідна діяльність студентів у закладах вищої освіти України повинна містити такі компоненти:

- *проектувальний* компонент, який передбачає наявність у студента умінь, навичок та здатностей виявляти та формулювати наукові проблеми, визначати об'єкт та предмет дослідження, формулювати мету та гіпотезу дослідження, визначати основні поняття;
- *інформаційний* компонент, який передбачає володіння студентами методами збирання даних відповідно до висунутих гіпотез, створення баз емпіричних даних, опрацювання різноманітних першоджерел тощо;
- *аналітико-синтетичний* компонент, який передбачає здатність студентів до вибору і використання універсальних та спеціальних методів наукового дослідження, наявність в них розвинутого логічного мислення, творчих здібностей і якостей (інтуїція, здатність до інсайту, відкриття, продуктивного мислення);

– *практичний* компонент, який передбачає створення, передавання та упровадження результатів наукового дослідження у практику.

Отже, основу науково-дослідницької компетентності студентів у закладах вищої освіти України складають уміння виявляти проблему, формулювати гіпотезу, здійснювати добір й аналіз необхідних даних для дослідження, підбирати відповідні методи проведення дослідження та обробки даних, фіксувати проміжні та остаточні результати дослідження, проводити обговорення та інтерпретацію результатів дослідження, використовувати їх на практиці.

Таким чином, процес формування дослідницької компетентності студентів у закладах вищої освіти України в *організаційному, змістовному і результативному аспектах* передбачає розв'язання конкретних завдань, найважливішими серед яких є:

- забезпечення фундаментальних, теоретичних, експериментальних прикладних досліджень у різних галузях наук згідно з існуючими планами кафедр;
- забезпечення стійких зв'язків науково-дослідної роботи з навчальним процесом у сучасних закладах вищої освіти України;
- впровадження наукових розробок у повсякденну практику вищої школи, а також у різні галузі науки і техніки;
- залучення студентів усіх форм навчання до науково-дослідної діяльності.

Сьогодні переважна більшість дослідників, класифікуючи науково-дослідну діяльність студентів, виокремлює два взаємопов'язані напрями формування дослідницької компетентності: шляхом навчання студентів елементів дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості та шляхом безпосередньої участі студентів у наукових дослідженнях, що здійснюються під керівництвом професорів і викладачів за загальнокафедральною, загальнофакультетською чи загальною для вишу науковою проблемою.

Але, на жаль, науково-дослідна робота у закладах вищої освіти України проводиться відокремлено від інших напрямів діяльності студентів. Саме тому, на відміну від навчальної роботи, нею охоплено лише частину тих, хто навчається у виші. А відтак, можна констатувати, що ефективність науково-дослідної діяльності студентів у закладах вищої освіти України залишається невисокою, як і рівень їх науково-дослідницької компетентності.

Отже, науково-дослідницька робота є тим важливим компонентом професійної діяльності викладачів та студентів, яка спрямовує їх творчий пошук на розробку нових теоретичних концепцій, освітніх технологій, ефективних методик і методів тощо. Упровадження результатів науково-дослідної діяльності викладачів у практику закладу вищої освіти дозволяє підвищувати якість професійної підготовки майбутніх фахівців.

ВИСНОВКИ

Саме тому, формування дослідницької компетентності студентів закладів вищої освіти України у процесі фахової підготовки повинно стати одним з провідних пріоритетів сучасної системи вищої освіти країни, вирішення якого вимагає комплексу заходів як загально педагогічного та дидактико-методичного, так і організаційного характеру. Таким чином, сьогодні, не зважаючи на значну кількість наукових розвідок щодо цього напрямку, залишаються актуальними питання щодо чіткого розуміння алгоритму проектування процесу формування дослідницької компетентності студентів закладів вищої освіти України у процесі фахової підготовки.

Список використаних джерел

1. Андреев В.И. Эвристическое программирование учебно-исследовательской деятельности: Методическое пособие. М.: Высшая школа, 1981. 240. с.
2. Бібік Н. М., Єрмаков І. Г., Овчарук О. В. Компетентнісна освіта – від теорії до практики. К. : Плеяда, 2005. 120 с.
3. Велитченко Л.К., Подшивалкіна В.І. Методологічні та теоретичні проблеми психології. Одеса: СВД Черкасов, 2009. 279 с.
4. Городецкий В.В. Формирование профессиональных компетенций как психолого-педагогическая проблема. *Гуманитарные науки: [сб. научн. труд. Сев. Кавк. ГТУ].* 2008. №6. С. 46-52.
5. Загвязинский В.И. Учитель как исследователь. М.: Изд-во "Знание", 1980. 96 с.
6. Заир-Бек Е.С., Соляников Ю.В. Технологии обучения научно-исследовательской деятельности как фактор качественной подготовки научных кадров в педагогическом университете / Подготовка специалиста в области образования: Научно- организационные проблемы подготовки кадров высшей квалификации : Коллективная монография. СПб. : Изд-во РГПУ, 2000. С. 91-144.
7. Зеер Э. Ф. Обновление базового профессионального образования на основе компетентностного подхода. *Профессиональное образование.* Столица. 2007. №4. С. 9-10.
8. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. 42 с.
9. Краевский В.В. Методология педагогики: прошлое и настоящее. *Педагогика.* 2002. №1. С. 3-10.
10. Лаптев В.В. Научный подход к построению программ исследования качества образования / модернизации общего образования на рубеже веков : сборник научных трудов. СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2001. С. 3-10.
11. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. *Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики.* К.: ТС.І.С.", 2003. С. 13-42.
12. Пометун О. І. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири сучасної школи. *Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України.* К. : Пед. думка, 2009. С. 332-334.
13. Пуховська Л. Компетентнісний підхід у педагогічній освіті: європейський досвід. *Післядипломна освіта в Україні.* 2010. № 2. С. 76-80.
14. Савченко О. Ключові компетентності – інноваційний результат шкільної освіти. *Рідна школа.* 2011. № 8–9. С. 4-8.
15. Третяк М.В. Формування математичної культури студентів у процесі вивчення теорії міри і інтеграла в педпгогічних та класичних університетах : автореферат дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 "Теорія та методика навчання (математика)"

/ Третяк Микола Васильович ; М-во освіти і науки України, Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. Черкаси, 2014. 20 с.

16. Чуб Е. В. Компетентностный подход к образованию. *Инновации в образовании*. 2008. № 3. С. 21-27.
17. Шадриков В. Д. Новая модель специалиста: инновационная подготовка и компетентностный подход. *Высшее образование сегодня*. 2004. № 4. С. 26-34.
18. Юдин Э. Г. Методологический анализ как направление изучения науки. М. : Наука, 1986. 261 с.
19. Key Competences for Lifelong Learning. *A European Reference Framework*. Brussels : European Commission, 2005. URL: <http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/>

References

1. Andreev, V.I. (1981) *Эвристическое программирование учебно-исследовательской деятельности* [Heuristic programming of research activities]: Moskva, Publ., Methodical manual, Higher school, p.240. [In Russian]
2. Bibik, N. M., Yermakov, I. G., Ovcharuk, O. V. (2005) *Kompetentnisna osvita – vid teorii do praktiki [tekst]* [Competent education - from theory to practice]: Pleyada, 2005. 120p. [In Ukrainian]
3. Velitchenko, L.K., Podshivalkina, V.I. (2009) *Metodologichni ta teoretichni problemi psihologiyi* [Methodological and theoretical problems of psychology]. Odessa: SVD Cherkassov. 279 p. [In Ukrainian]
4. Gorodeckij, V.V. (2009) *Formirovanie professionalnykh kompetencij kak psihologo-pedagogicheskaya problema* [Formation of professional competences as a psychological-pedagogical problem] *Humanities: [sb. nauchn. trud. Sev. Kavk. GTU]*, №6, p. 46-52. [In Russian]
5. Zahvazynskyi, V.Y. (1980) *Uchitel kak issledovatel* [Teacher as a researcher] Moskva, Publ., Izd-vo " Znanie ", p. 96 [In Russian].
6. Zair-Bek, E.S, Solianykov, Y.V. (2000) *Tekhnologii obuchenii nauchno-issledovatel'skoi deiatelnosti kak faktor kachestvennoi podgotovki nauchnykh kadrov v pedagogicheskom universitete* [Technologies of teaching of research activity as a factor of the high-quality training of scientific personnels in a pedagogical university] *Podgotovka spetsialista v oblasti obrazovaniia: Nauchno- organizatsionnye problemy podgotovki kadrov vysshei kvalifikatsii [Kollektivnaia monografiia] – SPb. : Izd-vo of RGPU*, pp. 91-144. [In Russian]
7. Zeer, E. F. (2007) *Obnovlenie bazovogo professionalnogo obrazovaniya na osnove kompetentnostnogo podhoda* [Updating basic vocational education on the basis of a competency approach] *Professionalnoe obrazovanie. Stolica*, №4. p.9-10. [In Russian]
8. Zimnaya, I.A. (2004) *Klyuchevye kompetentnosti kak rezultativno-celevaya osnova kompetentnostnogo podhoda v obrazovanii* [Key competencies as a result-based basis of the competence approach in education], M. p.42. [In Russian]
9. Kraevskij, V.V. (2002) *Metodologiya pedagogiki: proshloe i nastoyashee* [Methodology of Pedagogy: Past and Present] №1. p.3–10. [In Russian]
10. Laptev, V.V. (2001) *Nauchnyi podkhod k postroeniiu programm issledovaniia kachestva obrazovaniia /modernizatsii obshchego obrazovaniia na rubezhe vekov* [A scientific approach to the construction of programs to study the quality of education / modernization of general education at the turn of the century] Publ. SPb.: Izd-vo of RGPU im. A.I. Hertsen, pp. 3-10. [In Russian]
11. Ovcharuk, O. (2001) *Kompetentnosti yak klyuch do onovlennya zmistu osviti. Strategiya reformuvannya osviti v Ukraini* [Competencies as a key to updating the content of education. The strategy of reforming education in Ukraine] *Rekomendatsiyi z osvitnoyi politiki - K. : TSIS*, p.13-42. [In Ukrainian]
12. Pometun, O.I. (2009) *Rozvitok kompetentnisnogo pidhodu: strategichni oriyentiri suchasnoyi shkoli* [Development of the competence approach: strategic orientations of the modern school], *Realization of the European experience of the competence approach in the higher school of Ukraine. K.: Ped. Opinion*, p. 332–334. [In Ukrainian]
13. Puhovska, L. (2010) *Kompetentnisnij pidhid u pedagogichnij osviti: yevropejskij dosvid* [Competent approach in pedagogical education: European experience], [text] *Pislyadiplomna osvita v Ukraini*, № 2, p. 76-80. [In Ukrainian]
14. Savchenko, O. (2010) *Klyuchovi kompetentnosti – innovacijnij rezultat shkilnoyi osviti* [Key competencies - innovative result of school education] *Native School*, № 8-9. p.4-8. [In Ukrainian]
15. Tretyak, M.V. (2014) *Formuvannya matematichnoyi kulturi studentiv u procesi vivchennya teorii miri i integrala v pedpogichnih ta klasichnih universitetah* [Formation of students' mathematical culture in the process of studying the theory of measure and integral in pedagogical and classical universities: dissertation author's abstract] *Cand. ped. Sciences: 13.00.02 "Teoriya ta metodika navchannya (matematika)"*, M-vo osviti i nauki Ukraini, Cherkas. nac. un-t im. Bogdana Hmel'nickogo. Cherkasi, p.20. [In Ukrainian]
16. Chub, E.V. (2008) *Kompetentnostnyj podhod k obrazovaniyu* [The Competence Approach to Education], *Innovacii v obrazovanii* № 3., p. 21–27. [In Russian]
17. Shadrikov, V.D. (2004) *Novaya model specialista: innovacionnaya podgotovka i kompetentnostnyj podhod* [New Specialist Model: Innovative Training and Competence Approach] *Vysshee obrazovanie segodnya*, № 4., p. 26–34. [In Russian]
18. Yudin, E. G. (1986) *Metodologicheskij analiz kak napravlenie izucheniya nauki* [Methodological analysis as a direction of the study of science], M., Nauka, p.26. [In Russian]
19. Key Competences for Lifelong Learning. *A European Reference Framework*. Brussels : European Commission, 2005. URL: <http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/>

SOME ASPECTS OF FORMATION OF RESEARCH COMPETENCE OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING**S.V. Sapozhnikov***Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine***Abstract.**

Formulation of the problem. The article attempts to highlight and analyze the main aspects of forming the research competence of students of higher education institutions of Ukraine in the process of professional training.

Materials and methods. Analysis and generalization of scientific intelligence for solving the problem of formation of research competence with the separation of the main components of students' research activities, terminological analysis to clarify the term "research competence".

Results. The publication outlines and analyzes the main components of students' research activities (design, which involves the student's ability, skills and abilities to identify and formulate scientific problems, determine the object and subject of research, formulate the purpose and hypothesis of the study, determine the basic concepts; information, which involves students' possession of methods of data collection according to hypotheses, creation of empirical data bases, processing of various primary sources, etc.; ny, which implies the students' ability to choose and use universal and special methods of scientific research, the presence of developed logical thinking, creative abilities and qualities (intuition, ability to insight, discovery, productive thinking); practical, which involves the creation, transmission and implementation the results of scientific research into practice, etc.). The author clarifies the concept of "research competence of the future specialist" as an integrated quality (characteristic) of the individual, which determines his willingness and ability to gradually solve research problems that arise in real life situations in different fields of activity, based on the use of knowledge and skills educational and life experience in accordance with the established system of general cultural and professional values in order to gain new knowledge through the application of methods of scientific knowledge.

Conclusions. Formation of research competence of students of higher education institutions of Ukraine in the process of professional preparation should become one of the leading priorities of the modern higher education system of Ukraine, which requires a set of measures of general pedagogical, methodological and organizational character.

Keywords: formation of research competence, higher education system, professional training, students of higher education institutions.